

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1924, kl. 11 f. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 13, i anledning av väckt motion, nr 118, angående skydd mot avlyssnande av telefonsamtal.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 118, har herr *Möller* föreslagit riksdagen, att besluta i skrivelse till regeringen hemställa, att i telefonkontrakten införes en bestämmelse, enligt vilken k. telegrafstyrelsen garanterar telefonabonnet, att vad på k. telegrafverket ankommer ingen tillkoppling av abonnentens apparat till annan apparat än den abonnenten begär får äga rum, och att k. telegrafstyrelsen förbinder sig att ombesörja att sådana kopplingar, därest de företagas utan styrelsens vetskap, skola förstöras, så snart styrelsen erhållit kännedom om deras existens.

Motionen.

Utskottet har över förevarande motion inhämtat yttrande av överståthållar-ämbetet och telegrafstyrelsen, vilka utlåtanden bifogas såsom bilagor. Andra kammarens tredje tillfälliga utskott, vilket haft att yttra sig över en i andra kammaren väckt likalydande motion och för sin del erhållit samma yttranden i frågan, som ovan anförts, har därjämte för komplettering av telegrafstyrelsens utlåtande begärt förnyat yttrande av detta ämbetsverk, vilket därefter med sådant till utskottet inkommit. Även detta sista yttrande bifogas.

Yttranden.

Den allmänna rättsuppfattningen i vårt land kräver, enligt utskottets mening, att telefonhemligheten i möjligaste mån skyddas i lika hög grad som är fallet beträffande brev- och telegramhemligheten. Denna uppfattning är också av statsmakterna erkänd och omfattad, vilket framgår därav att § 2 av det av Kungl. Maj:t den 29 november 1915 (Sv. förf.saml. nr 474) utfärdade telefonreglementet erhållit följande lydelse: »Såväl telefonsamtals innehåll som namn å de personer och nummer å de apparater, mellan vilka samtal utväxlats, skola av telegrafverkets personal hemlighållas under avgiven edsförbindelse». Visserligen är icke telefonhemligheten lika starkt skyddad som brevhemligheten, vilken som bekant åtnjuter straffrättsligt skydd (Strafflagen 22 kap. 10 §), men nyss anförda administrativa föreskrift synes likväl

Utskottet.

otvetydigt utvisa, att förbud förefinnes för varje vidtagande med telegrafverkets vetskap av övervakningsåtgärder sådana som dem, vilka i motionen påtalats.

I sitt förstnämnda yttrande har telegrafstyrelsen anfört, bland annat, att kontrakt mellan telefonabonnet och telegrafverket icke längre existera. Med anledning härav vill utskottet framhålla, att, även om avtalet mellan dessa parter icke längre har formen av kontrakt, är det dock otvivelaktigt rättsligt sett av ett ömsesidigt bindande avtals natur. Och då för abonnemanget gälla, bland annat, föreskrifterna i det av Kungl. Maj:t utfärdade telefonreglementet, synes abonnenten därför ostridigt vara berättigad att göra anspråk på det skydd för telefonhemlighetens bevarande, som i samma reglemente stadgats. I detta förhållande ligger givetvis icke något hinder för telegrafverket att vidtaga de rent tekniska anordningar för linje- och expeditionskontroll, som kunna finnas lämpliga, och vilkas nödvändighet framhållits i telegrafstyrelsens första yttrande i ämnet.

I likhet med motionären är utskottet sålunda av den mening, att den privata telefonhemligheten icke får kränkas från myndigheternas sida. Utskottet förbiser emellertid icke, att tvingande allmänna intressen i undantagsfall kunna kräva ett frångående av regeln om telefonhemlighetens skyddande. Därest sådana utomordentliga omständigheter anses göra extra-ordinära åtgärder behövliga, bör dispens i varje särskilt fall lämnas genom beslut av Kungl. Maj:t och under sådana former, att grundlagsenlig granskning av beslutet kan äga rum.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att första kammaren för sin del måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av de åtgärder, som kunna vara erforderliga för telefonhemlighetens effektiva skyddande.

Stockholm den 6 maj 1924.

På utskottets vägnar:

N. J. F. ALMKVIST.

Närvarande: herrar *Almkvist, Rooth, Julin, Franzén,* Bondesson, Andersson, P.** i Arbrå, *Nilsson, N. A.* i Östrabo.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *N. A. Nilsson*, som ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å motionen.

Bilaga 1.

Till Första kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom brev den 15 februari 1924 har Kungl. Maj:t anbefallt telegrafstyrelsen att till utskottet överlämna yttrande över en inom andra kammaren väckt motion nr 199 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av viss bestämmelse i telegrafstyrelsens telefonkontrakt.

Med anledning därav får telegrafstyrelsen anföra följande.

Avtal mellan abonnent och telegrafverket rörande telefonabonnemang har sedan lång tid tillbaka icke längre formen av kontrakt. Abonnenten har endast att underteckna en anmälningssedel enligt här bifogade formulär. Från telegrafverkets sida lämnas ingen annan bekräftelse på det ingångna avtalet än kvitto å inbetalda inträdesavgifter för de apparater, abonnenten önskar hos sig uppsatta.

Beträffande de i motionen påyrkade bestämmelserna måste telegrafstyrelsen avstyrka det föreliggande förslaget, enär det är nödvändigt för telegrafverket att kunna, abonnenterna ovetande, intaga telefonledningarna till särskilda å stationerna anordnade kontrollapparater, i och för regelbundna eller tillfälliga undersökningar rörande driftsäkerheten m. m. samt för kontrollering av såväl de tekniska anordningarnas funktionerande som tefonisternas expedition.

Stockholm den 27 februari 1924.

Kungl. telegrafstyrelsen

Herman Rydin.

W. Linde.

Axel Petri.

Redovisningsområde:

Station:

Taxeområde:

Abonnentnummer:

Anmälan om rikstelefonabonnemang

Undertecknad

(Titel eller yrke samt fullständiga för- och tillnamn resp. namn å bolag, firma etc.)

anmäler sig härmed såsom abonnent å rikstelefon.

Huvudapparaten skall uppsättas i

För abonnemanget gälla föreskrifterna i det av Kungl. Maj:t utfärdade telefonreglemente och de av Kungl. Telegrafstyrelsen fastställda »Allmänna villkor för rikstelefonabonnemang».

Abonnemangsavgiften för huvudapparaten skall tills vidare utgå efter ett årligt samtalsantal av

..... den 192

(Postadress)

Abonnemanget börjar den enligt arbetsorder nr

Bilaga 2.

Till Riksdagens Första kammarens andra tillfälliga utskott.

Enligt Kungl. Maj:ts nådiga befallning, delgiven genom ämbetskrivelse från herr statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet av den 15 februari 1924, har överståthållarämbetet att avgiva yttrande till eder över en inom andra kammaren väckt motion nr 199 angående skydd mot avlyssnande av telefonsamtal.

Överståthållarämbetet, som i detta ärende inhämtat yttrande av polismästaren, får härmed överlämna detta yttrande och åberopa detsamma såsom sitt eget.

Stockholm den 29 februari 1924.

Vilhelm Tamm.

E. W. Willers.

Avskrift.

P. M. till herr överståthållaren.

Såsom infortrat yttrande över en inom riksdagen väckt motion om införande av bestämmelser till skydd mot avlyssnande av telefonsamtal får jag vördsamt anföra följande.

Av motiveringen till det i motionen framställda yrkandet synes framgå, att detta syftar till att särskilt för polismyndighet omöjliggöra avlyssnande av telefonsamtal. Det är givetvis uppenbart, att polisen icke arbetar för självändamål, utan att polisen är ett samhällets organ, som arbetar i samhällets intresse för dess skyddande mot brott och brottslingar med av samhället reglerad befogenhet. Starka inskränkningar i denna befogenhet giva friare spelrum åt samhällets fiender och kunna följaktligen skada samhället självt. Det är alltid samhället självt, som genom inskränkningar i eller utvidgande av sina ifrågavarande organs befogenhetsområde avgör storleken av det skydd det vill åtnjuta. Frågan om uppställandet av hinder mot telefonsamtals avlyssnande genom tillförsäkrandet åt abonnenterna av den i motionen föreslagna garantien hänger helt och hållet samman med frågan om vilka vapen samhället vill anförtro sina organ till användande i deras kamp mot samhällets fiender. Vid denna frågas avgörande torde man böra taga i betraktande, att medel, som under tider med ringa brottslighet och lugna förhållanden i övrigt måhända kunna betraktas såsom överflödiga, kunna under tider av motsatt slag visa sig vara för samhället nödvändiga.

Därför torde det av samhället icke vara välbetänkt, att en gång för alla utan någon som helst inskränkning avhända sig varje möjlighet att genom avlyssnande av telefonsamtal komma på spåren rådslag m. m. mellan personer, som utöva verksamhet för samhällsmedlemmarnas skadande. Sådana tider kunna komma, då samhället så starkt hotas av brottslingar, att avlyssnandet av telefonsamtal skulle kunna visa sig nödvändigt såsom en åtgärd för samhällets räddning. Säkerligen torde ett oåterkalleligt avhändande av ifrågavarande vapen icke vara i överensstämmelse med samhällets intresse, utan torde samhället i stället böra försäkra sig om möjligheten till dylikt vapens användande. Det kan icke undvikas, att samhällets intresse många gånger kommer i strid med den enskilde individens. I sådana fall måste den senares intresse vika för samhällets, även om vad samhället anser sig böra föreskriva ter sig för den enskilde som en oförsynthet.

Användandet i rättvisans tjänst av kontroll över telefonsamtalen är icke något ovanligt i andra länder. Sålunda giva de i våra dagars Tyskland gällande lagarne möjlighet för åklagare och polis att erhålla del av telefonerandes samtal. Likaså finnes i Danmark möjlighet för sagda myndigheter att vinna kännedom om innehållet i utväxlade telefonsamtal.

Om emellertid möjligheten hålles öppen att i samhällets tjänst använda telefonsamtalens avlyssnande, de telefonerande givetvis ovetande, torde någon fara för missbruk icke vara att frukta, därest avlyssnandet göres beroende av samtycke av annan myndighet. Lämpligast torde måhända vara, att för sådant avlyssnande kräva tillstånd av Kungl. Maj:t.

Stockholm den 27 februari 1924.

G. Härleman.

Rätt avskrivet, betygar,

Ex officio:

E. W. Willers.

Bilaga 3.

Till Första kammarens andra tillfälliga utskott.

Sedan Kungl. Maj:t, med anledning av utskottets skrivelse den 7 mars 1924, genom brev den 14 mars 1924 anbefallt telegrafstyrelsen att till utskottet avge förnyat yttrande över en inom andra kammaren väckt motion nr 199 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av viss bestämmelse i telegrafstyrelsens telefonkontrakt, får styrelsen anföra följande.

Då utskottets ifrågavarande skrivelse kan synas i viss mån innebära ett lkander av telegrafstyrelsens föregående yttrande, anser sig styrelsen böra först klargöra den ståndpunkt styrelsen intager och måste intaga till den i motionen framdragna frågan.

Med den ställning telegrafverket såsom ett uteslutande tekniskt verk intager inom statsförvaltningen är telegrafstyrelsen i sin verksamhet fullkomligt frigjord från alla politiska synpunkter och har därför varken anledning till eller

intresse av att för sin del vidtaga några åtgärder av den extra ordinära beskaffenhet, som åsyftas i motionen. Telegrafstyrelsen har ej heller vare sig befogenhet eller möjlighet att bedöma dylika åtgärders lämplighet eller berättigande ur allmän samhällssynpunkt. Lika litet tillkommer det telegrafstyrelsen att yttra sig över det behövliga eller kloka i eventuella sådana åtgärders förbudande. Då nu ett sådant förbud föreslagits i motionen, hade styrelsen således endast att tillse, huruvida detta skulle kunna på något sätt inverka störande på telegrafverkets tekniska funktion. Därför måste styrelsen begränsa sitt yttrande till ett enkelt påpekande därav, att, med den allmänna formulering motionen givit det ifrågasatta förbudet, detta skulle i vissa fall kunna inverka hinderligt för telefonexpeditionens säkra handhavande. Samtidigt ansåg sig styrelsen böra rätta den missuppfattning motionären gjort sig skyldig till därutinnan, att han antagit, att förhållandet mellan telegrafverket och abonnenterna fortfarande reglerades av personliga kontrakt. Denna missuppfattning är för övrigt mycket förklarlig, enär inom Stockholmsnätet ännu under år 1922 något över 13,000 personliga kontrakt voro i gällande kraft och ännu i dag sådana, ehuru få, existera.

Emellertid har nu utskottet gjort framställning om att från telegrafstyrelsen erhålla ett fullständigt yttrande över motionen i dess helhet och därvid uttryckt sin önskan, att detta skulle avse jämväl motionens motivering.

Motiveringen innefattar dels ett allmänt klander över att en abonnent skulle kunna avsiktligt kopplas till annan apparat än den han begärt och dels ett påstående att sådant förekommit, att det finnes en särskild avlyssnarestation i Stockholm samt att till polishuset finnas ledningar, genom vilka abonnenter kunna inkopplas till en avdelning av detektiva polisen.

Beträffande motiveringens förra eller politiska del är styrelsen, såsom här ovan angivits, urständssatt att i förevarande fråga uttala något omdöme. Styrelsen saknar nämligen den för ett sådant omdöme erforderliga insikt om de växlande förhållanden, som vid olika tillfällen kunna motivera vissa särskilda åtgärder av nu ifrågavarande slag.

Vad angår motiveringens senare del, som pekar direkt på fakta, kan styrelsen meddela, att efter vad vederbörande avdelningschefer förklarar några sådana anordningar, som i motionen omnämnas, icke dem vederligen förefinnas. Alla under orostiden anbefallda provisoriska undantagsanordningar äro nämligen försatta ur bruk. Tidpunkten härför kan telegrafstyrelsen icke uppgiva, enär vederbörande stationsbefäl icke numera kan erinra sig densamma och anordningarna på grund av sin tillfälliga natur icke heller bokförts. Stockholm den 26 mars 1924.

Kungl. Telegrafstyrelsen

Herman Rydén.

W. Linde.

Axel Petri.